Jaargang 1 - nr. 7 - 25 januari 2026

rv-gezinden

Literair blad rond de RV-bijbel

CALVIJN’S BESPREKING VAN JOHANNES 4:49 - 5:43

God spreekt als tot doven, terwijl het kwaad hen bereidwillig en ijverig vindt, stelde Calvijn in zijn commentaar op Johannes 5 (vers 43). Hij noemt als oorzaak dat men een gebrek heeft aan vreze des Heeren.

De mens is oorspronkelijk naar God’s beeld geschapen. Dat houdt in dat God zelf ook die sobere vreze heeft, en gevoelig is, en de zonde niet kan verdragen. Men kan niet zomaar een beroep op God doen vanuit traditie. Dat maakt de nieuwe bijbel in het laatste boek ook duidelijk. Als men tot God nadert dient men God te vrezen. Men heeft God overbelast, want men dacht tot God te komen vanuit durfalisme en opgeblazenheid. Men doet alsof God geen douane heeft. Calvijn stelt dat God daarom is overgegaan tot overlevering aan de leugen.

Als wij dat zien, stelt Calvijn, dan moeten wij ons laten pijnigen door geestelijke ijverzucht. (vers 41)

Calvijn noemt het volgen van de dode letter dwaze zelfverheffing. Hij wijst op het geestelijke, en het geleid worden door het geestelijke. Dat moet wel uit de schriften gefiltreerd worden. Calvijn werpt het zeker niet weg, maar stelt dat het verdiept moet worden, dat men er niet materialistisch mee om moet gaan. Hij waarschuwt tegen het uitbeelden van Jezus naar eigen lust, want dan wordt het uiteindelijk niets dan een ijdel beeld. (vers 39)

Er ligt dus een heel groot gevaar als men met de schriften bezig gaat dat men vervalt tot oppervlakkigheid, stelt Calvijn. Zo is uiteindelijk de mens gegaan tot laffe verdichtselen en tot lichtvaardige brooddronkenschap. (vers 35)

Calvijn is altijd bang geweest voor misbruik van de wil. Hij is zo ver gegaan dat hij de wil als uitgeschakeld heeft beschouwd, terwijl hij op andere plaatsen daar heel subtiel en lichtelijk van terug lijkt te komen. In zijn theologie beschrijft hij de zoon als iemand die geen eigen wil heeft buiten het gebod van God, en daarom is de zoon van belang voor Calvijn, maar vaak bestrijdt hij het wereldse zoonschap vanwege het misbruik van de wil. Zo zien we dat ook in de strengere gereformeerde kerken dat ze veel voorzichtiger zijn met het zoonschap dan de lichtere kerken. Calvijn wil niet te licht of te zoet bevonden worden. (vers 30)

Calvijn wijst er op dat als men vleselijk is dan bewondert men alleen datgene wat uitwendig en zichtbaar is, en dan bekommeren ze zich niet om de opstanding van de ziel, maar de opstanding van het vlees. (vers 28)

Het kenmerk van de uitverkorenen is dan in de leer van Calvijn het doorboord zijn van de oren om te luisteren. Zo komen zij tot leven. (vers 25)

Vals christendom is gewoonte geworden, stelt Calvijn. Hij wil de mens naar de diepte leiden. (vers 24) Dit komt omdat ze het zoonschap hebben verdraaid. Als men niet gaat inzien wat het zoonschap in diepte betekent, dan is er geen doorgang. (vers 23) Calvijn beseft dat het hier op duizend wijzen mis kan gaan, vandaar dat hij dit allemaal bespreekt in zijn commentaren, en waar hij soms ook heel voorzichtig terugkomt van zijn eigen valstrikken, om er vervolgens weer in te springen. Calvijn heeft als regel : het bot stellen, dan nuance geven, en dan het weer bot stellen. Dit gaat soms goed, soms fout, dus vandaar dat exegese belangrijk is. Calvijn wilde deze regel hanteren om misbruik te voorkomen, maar het kon de deur openzetten door een andere vorm van misbruik, namelijk dat zijn eigen strengheid en starheid het gevaar werd. Hoe dan ook waren bepaalde lijnen van deze regel

belangrijk voor het voortgaan van de reformatie, en ook om de ietwat meer bourgondische Luther in het gareel te houden.

Calvijn laat zien dat God ons zou verslinden als er niet een weg van het zoonschap zou zijn, als voorhangsel, als bedekking. (vers 22)

De mens zou dus niet als een vreemdeling kunnen komen, maar zou moeten sterven en de baarmoeder in moeten gaan om het zoonschap te ontvangen, anders zou er geen weg tot God mogelijk zijn. God is een gevaar voor alles wat niet de dood is gestorven aan het zelf. Alleen als een teer kind zou de mens tot God kunnen komen, maar de mens is vervallen tot het durfalisme en is zo tot God genaderd, wat grote gevolgen heeft gehad.

Daarom stelt de nieuwe bijbel ook duidelijk dat de mens alleen als verbroken, tere zuigeling tot God kan komen, en dat God de mens alleen in die hoedanigheid kan accepteren. Opgeblazenheid en vreemdelingenschap wekt alleen maar de toorn, de wraak en het onbehagen van God op, die de mens zeker zal vervolgen als schuldeiser en vijand.

De mens moet weer tot besef komen van deze stelling : ‘You play, you pay.’ God zelf is dan degene die vaststelt of de mens wel of niet aan de voorwaarden voldoet, niet de mens, niet de kerk. Dat is eigenlijk wat Calvijn wil zeggen. Vaak stelt hij dat heel bot dat een mens verder niets kan doen, en soms geeft hij hierin nuance, om het daarna weer bot te houden. Bij Calvijn is de deur dus meestal dicht, maar heel soms op een heel klein kiertje. De mens heeft niets in te brengen, want de mens is volleerd in misbruik, met name ook op het religieuze vlak. De mens is volleerd in religieus bedrog. De mens sjoemelt zijn weg de hemel in, sjoemelt zich tot de troon van God, en ook in de schoot van God, en vandaar dat Calvijn een soort van geestelijk ICE-agentschap heeft opgesteld, als geestelijke douane. Vreemdelingen zijn niet gewenst. Alleen door geboorte is er ingang. Die geboorte mag niet gefaked of gedeepfaked worden. De mens is volleerd in bedrog, maar eerst zal de mens toch aan zichzelf moeten sterven om binnen te komen. Eerst zal God zijn vijand zijn op Pniël, om het oude leven te vernietigen en de mens te breken. Daar is niets romantisch aan. Men heeft God door de loop van de tijd ontdaan van de douane. Men heeft God goedkoop gemaakt. Dat is waar Calvijn over predikt, maar dan ligt er het gevaar van misbruik van douane. Dan zijn er douane oorlogen.

God bepaalt het, niet de mens. God ontfermt zich over de moeilijk opvoedbaren. Wie door de mens is verworpen is niet door God verworpen. Calvijn strijdt telkens weer tegen het valse oordeel van de mensen. Hij geeft ze geen grond. Bij God kom je er niet makkelijk in. Zij die oordelen buiten God hebben God als vijand. (vers 19)

Calvijn bedrijft op vele plaatsen valse wiskunde, wat een kinderziekte van de reformatie was. Dit had veelal zijn wortels in het varkensgrieks en een gebrek aan kennis van de Aramese talen. Alhoewel Calvijn los probeert te komen van de eerdere Laodiceaanse kerk heeft het hem toch nog veelal in de grip, maar werkt hij ook aan het pad eruit. Wij moeten daarom de kinderziekten van de reformatie leren kennen.

Calvijn heeft het over zwakke en tere kinderen die zijn onderworpen aan de roede van God om hen tegen de zonde te bewaren. Als dat niet werkt om de bandeloosheid te bedwingen, dan komen er gesels. Calvijn stelt dat er geen blinde drijving van het noodlot is. (vers 14) Als matige straf geen vrucht oplevert dan haalt God de hamers erbij om stuk te slaan, stelt Calvijn.

Waarom lijdt men soms langdurig ? Omdat de wortelen van de zielsziekten soms veel dieper liggen, en niet bereikt kunnen worden door slechts kort lijden, stelt Calvijn.

Calvijn waarschuwt ook tegen bekrompen geloof. Er

zijn allerlei soorten geloof door de leugen vervaardigd om de mens te misleiden, zoals ook ijdel geloof waar Calvijn veel tegen waarschuwt. Vandaar dat Calvijn veel de nadruk legt op het ontmaskeren en bestrijden van de zonde en zo ook het sobere leven veelal bespreekt. Telkens weer moeten de touwtjes gevierd worden als de mens in zijn stijfnekkigheid het allemaal wel denkt te weten. Calvijn is zich bewust van de Jezus-drugs die van generatie tot generatie wordt verkocht, en het verabsoluteren van vaderschap en zoonschap, iets waar hij zelf ook nog van los moest komen. Soms gaat hij wat te snel in zijn geestelijke wiskunde, en forceert hij dingen, om er vervolgens later weer van terug te komen, en er dan vervolgens weer inspringt. Calvijn is in principe in het 'heen en weer', om zo er een weg uit te vinden. Hij weet dat hij er niet zomaar uit kan, maar dat hij eerst dieper moet. (vers 7)

Vaak zijn het de hovelingen, de vleiers, veelal hoogmoedige mensen, die zich verzetten tegen het diepere en langere lijden, tegen de hardere tucht. Toch moeten we ook dat lijden dragen, stelt Calvijn in zijn bespreking van Johannes 4. (vers 49)

DE JEUGD VERKOCHT AAN DE MOLOCH

Het dragen van het lijden, de pinnen door het vlees, het dragen van het geestelijke visnet gaat ook om de toewijding tot het langere, chronische lijden, wat nodig is om tot de wortels te komen van de zielsziekten en de kinderziekten van de reformatie.

In de bewoordingen van Calvijn is dit het ware werk, wat niet door de wereld geacht wordt, en ook niet wordt beloond, maar wordt bespot. Wij moeten ons uitstrekken naar het dubbele lijden in die zin om behoed te blijven tegen de zonde, zodat God in ons leven kan werken. Dat is een harde gesel, en alleen de harde gesel kan de diepere zielsziekten bereiken. Dat kan niet door kortstondig en licht lijden van een paar dagen, stelde Calvijn. Wij moeten daarom zowel roede als gesel in ere houden. Beiden zijn nodig. Soms verdubbelt God onze lasten, verhardt God de harten van mensen om ons heen voor die reden. Wij moeten van geen bevrijding willen weten om deel te hebben aan de hogere opstanding. De wereld kent een heel kort en licht lijdenspad op weg naar de opstanding van het vlees. Dat is een lagere en valse opstanding, die heel religieus kan zijn. Wees dus op de hoede. Calvijn waarschuwde er tegen.

Het armoedsloon is spot. Dat komt ook in de nieuwe bijbel voor. Wij moeten het spotkleed dragen. Dubbele lasten. Niet het lijden op zich, maar ook de spot die het met zich meebrengt. De mensen om ons heen lachen om het geestelijke, om het diepe, want het bedreigt hun oppervlakkigheid. Als je het over het smalle pad hebt, dan vinden ze dat belachelijk, want ze gaan voor het gemak, ze maken zich geen zorgen om de zonde, zoeken de zonde niet uit hun zielen te delgen. Ze zijn aardsgericht.

Zondert u af en zoek de Heere. Waarmee u omgaat wordt u mee besmet. Vier geen feest met de vijand, huichel niet met hen, bestrooi ze niet met vleierij, want dan bent u een vijand van God. Lach niet met hen. Het laatste boek van de nieuwe bijbel is er duidelijk over. Ook Calvijn heeft hierover gesproken.

Soms moet de pin diep gaan, en soms moet het lijden lang duren. Soms moet er harder gestreden worden, harder geslagen, opdat de zonde of zielsziekte daadwerkelijk kan afsterven. Zachte middelen werken niet altijd. Zachte middelen kunnen een gevaar zijn. Ze kunnen stinkende wonden maken. Hoe diep moet het lijden gaan voordat de oren van de ziel doorboord kunnen worden ? De oren van de ziel zitten vaak vol met troep. Het kwaad wil niet dat de mens van het Woord zal horen. Het kwaad heeft de mens doof gemaakt tot God. God spreekt tot een muur. De vijand heeft echter gemakkelijke ingang, want die spreekt tot welwillend vlees. Hoe diep moet het gaan om oren te openen ? Hoe lang moet het

duren ? Soms zegt men : ‘Het gaat maar door en door, al dat lijden.’ We zijn nu in een tijd van mijnenwerk, en er is nog niet diep genoeg gegaan om de stenen los te wrikken. Blijf vasthouden aan het mijnenwerk. Mensen zijn mijnen, en God werkt in die mijnen, om oren te openen. De mens wordt zo onder langdurige zorg gesteld.

Welwillend is het vlees. Welwillend tot het kwaad. Snel snellen de voeten om bloed te vergieten. Het is normaal in deze wereld, het is gewoonte. Het is traditie. Men handelt met het vlees. Men denkt het leven te kunnen opkopen, maar het smalle, bittere pad gaat veel dieper. Men zou zich moeten uitstrekken om het verhaal van Job te kennen, wat in de nieuwe bijbel verder wordt uitgediept.

Ben je misschien tot te zachte roeden gegaan ? Ben je misschien tot te korte paden gegaan ? Dan kom je er niet. Dan is het tijd om terug te keren.

Dat langere pad komt uiteindelijk aan als wij het geen eigen grenzen op gaan leggen. Vaak kapt men God af en staat men God in de weg. Vaak denkt men God te kunnen bedriegen. Ook gebruikt men God als excuus. God verhardt de harten van de hoogmoedigen, lokt hen met hun eigen middelen. God trekt hen dieper op hun eigen paden en laat hen zien dat het uiteindelijk dode wegen zijn. God levert over aan de leugen, hen die de leugen liefhebben, als loon, want wie leugen zaait zal leugen oogsten. Het spiegelt terug naar hen. Wie liegt krijgt er een tweede leugen bij van God. Zo bouwen mensen koninkrijken van leugen, en God staat het toe. Voor een ieder is er loon. God’s taak is het om de leugen vet te mesten voor de slacht. Uiteindelijk kan men dan zien waar de leugen naartoe leidt. God laat de leugen bestaan opdat er aandacht aan gegeven kan worden in de prediking.

Soms zegt men : ‘Die depressie duurt al zo lang’, maar het duurt zo lang als het moet duren. We geloven dat God geneest, maar we moeten oppassen dat we geen genezing buiten God om gaan forceren, als voortijdige genezing in de geloofsbeweging en voorspoedsbeweging. Dan wordt er een binding weggenomen, maar komt er een grotere binding ervoor in de plaats. Een ziekte wordt genezen, maar een grotere ziekte komt ervoor in de plaats. Het is de opstanding van het vlees, waar Calvijn zo tegen waarschuwde. De opstanding van het vlees wordt bewonderd door het vlees. We zien dat overal in de wereld. Het is hetzelfde als mannen met grote opgeblazen spieren die bewonderd worden in zowel wereld als kerk. Ik noem kerk want dit komt zelfs op grote schaal voor in de kerk. Schaamteloos. Men houdt van het opgezwollen vlees, van het vlees wat is opgestaan en wat door miljoenen aanbeden wordt. Ik zal u vertellen dat dit zelfs op bijbelscholen gebeurt. De gereformeerde vaderen waarschuwden hier met klem tegen, zoals Paulus er ook tegen waarschuwde, en Calvijn. Ook Jezus waarschuwde tegen grootheidswaanzin.

Opgepoft vlees wordt nagevolgd en nagebootst, en God heeft hen eraan overgeleverd. Het is de opstanding van het vlees. Je kijkt dan de geestelijke dood recht in de ogen. Alles is voor de uitwendige vormen. Het is verschrikkelijk te zien hoe jeugd hierin wordt meegesleurd. Het heeft niets meer met het smalle pad te maken. In de wat strengere gereformeerde kerken komt dit veel minder voor. Daar zie je veel minder die wereldse gezichtsuitdrukking van vleselijke wellust, maar meer de soberheid en de eenvoud, die zich over dit soort dingen juist zou schamen. Hoogmoed heeft de lichtere kerken ingenomen. Men zaait hoogmoed en oogst opgeblazenheid en grootheidswaanzin, en God laat het toe opdat het in de prediking aangekaard kan worden.

Het is een heilloze weg. Een heleboel mensen staan er niet bij stil, want het is zo gewoon geworden om te zondigen. Iedereen doet het immers, en het verkoopt goed. Het is van belang dat hierover aandacht wordt geschonken in de prediking.

Wij gaan niet mee met de vuile stromen in wereld en

kerk. Laten wij onze hoofden omhoog richten en niet in horizontalisme terechtkomen. Zo houden wij ons vast aan de prediking die ons gegeven is. Wij vallen niet voor sluwe verkooptaktieken van marktmannen die in zielen handelen en zich niet om de zielen bekommeren. Ze willen deze zielen volblazen met hun troep, opdat er geen of weinig ruimte is voor het Woord. Uiteindelijk leidt deze opgeblazenheid van het vlees tot de brandmerking van het vlees, want de jeugd wordt heden ten dage massaal meegesleurd in de tattoeage gekte. Vreemde tekenen zouden op de mensen verschijnen, zoals was geprofeteerd. De opstanding van het vlees, in grote buitensporige opgeblazenheid leidt tot de opname van het vlees, het gebrandmerkt worden als slaaf. Daar hebben ze hun trots zelfs in. Daar pronken ze zelfs mee, dat ze slaven zijn van het vlees. ‘Ik mag er ook bijhoren.’ Hier wenen en klagen de profeten over. De jeugd is verkocht aan de Moloch. De oudere generatie had hier tegen moeten opstaan. Nu is het de vraag : ‘Hoeveel zijn er nog overgebleven die hun hoofd niet hebben gebogen voor de afgod ?’

Dat mensen hier rijk van worden staat buiten kijf. Ze worden schaamteloos rijk van het vlees. Ze eten het zelfs, en dat is een ander groot probleem in de gemeente vandaag de dag. Men leeft door het vlees en van het vlees. Ze zijn niet getemperd door de vreze des Heeren. Toch spreken ze net als anderen hun oordelen uit over alles wat hen in de weg staat. Ze willen niet tegengehouden of gematigd worden in de genietingen van het vlees. Ze willen het bittere smalle pad niet. Zo worden ze steeds meer overgeleverd aan de brede weg die ze zich hebben verkozen. Wie vlees zaait zal vlees oogsten. Vaak, heel vaak, staan zij niet open voor rede. God spreekt tot een doof volk, waar Calvijn het ook over had. Hierover wenen en klagen de profeten.

Als je aan wereld en kerk denkt vandaag de dag, dan denk je aan grote droefheid, vanwege hoe het samengesteld is. God staat het toe, juist voor de prediking, voor de literatuur, en wijst hier doorheen een weg. Dat is een bitter pad van veel lijden en spot. Het kost wat om anders te zijn, en je moet ook zorgen dat je op het smalle pad blijft, en niet op de andere brede weg te komen, namelijk de brede weg van de farizeeërs, want dat is religieus vlees voor een ieder die weg wil vluchten van het wereldse vlees. Er is werelds vlees, werelds vlees in de kerk, en er is ook religieus vlees, en dat kan heel heimelijk gaan. Trotse mensen hebben dat vaak niet door, omdat ze vaak al heel lang op deze akker hebben gezaaid en zo verblinding en misleiding hebben gebaard, leugen op leugen, wat ze overigens veel met de waarheid mengen. Calvijn wees erop dat mensen hun eigen meningen graag met het Woord van God mengen, dus blijf op je hoede. Dit is een wereld van groot bedrog, waar de kerk ook zeker bij hoorde. Vandaar dat Calvijn tegen zowel wereld als kerk streed, en hij deinsde ook niet terug om de grote afgoden van de kerk aan te vallen, zoals de grote Jezus-afgod. Maar het gevaar dat bij Calvijn liep was farizeïsme. Calvijn was een enorm heerszuchtig man, en religieus opgeblazen. Hij was een theocraat, gevaarlijk ook. Daarnaast was hij in velerlei opzicht een briljant theoloog. Vandaar dat het de grootste fout zou zijn om Calvijn zomaar overboord te kieperen alsof het er allemaal niet toe deed, want God werkte ook door hem heen voor de reformatie. Twee lijnen liepen er door Calvijn, een gereformeerde lijn en een gedeformeerde lijn. Zowel theologische evolutie als devolutie liepen door hem heen.

Calvijn : We komen er niet zomaar omheen, en ook niet zomaar doorheen. Kleine kinderen moeten getraumatiseerd opgroeien met sommige van Calvijn’s inmiddels achterhaalde, middeleeuwse ideeën. Vandaar dat we er aandacht aan besteden in de prediking. Het laatste woord over Calvijn is nog zeker niet gezegd. We hebben zijn serie over de synoptische evangeliën besproken, en nu zijn we bezig met zijn serie over het Johannes evangelie.